

POSUDEK OPONENTA DISERTAČNÍ PRÁCE

Jméno disertanta:	JUDr. David Novák
Téma práce:	Předpoklady vzniku odpovědnosti za škodu v soukromém právu
Rozsah práce:	123 stran vlastního textu; 344.496 znaků (dle prohl. studenta), tj. 191,39 normostran
Datum odevzdání práce:	17. 06. 2019 (el. verze), 19. 06. 2019 (tištěná verze)

1. Aktuálnost (novost) tématu

Autor zvolil ke zpracování v rámci disertační práce téma, které je nepochybně velmi aktuální. Problematika odpovědnosti obecně, počítaje v to také předpoklady jejího vzniku, patří k těm částem soukromého práva, jichž se rekonstrukce soukromého práva dotkla významnějším způsobem. Nabízí se tak množství otázek koncepčních i dílčích, jimiž se autor může zabývat. Nedostí na tom, problematika odpovědnosti (a jejích předpokladů) bude nepochybně předmětem pozornosti i nadále, zejména v souvislosti rozvojem technologií využívajících tzv. „umělou inteligenci“ či – pokud jde o specifickou oblast dopravy – různé systémy autonomního řízení.

Hodnocení oponenta: Zpracování disertantem zvoleného tématu je schopno osvědčit, zda má předpoklady k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Z úvodu práce se nelze příliš dozvědět o metodách, které autor zamýšlí v rámci vypracování práce použít. Pokud by se vycházelo z cíle práce, který je v úvodu čtenáři představen, zdálo by se, že hlavní metodou práce bude pouze metoda deskriptivní, doplněná metodou komparační, pokud jde o PETL. Právní institut odpovědnosti je třeba chápat ve dvou rovinách, jinak v rovině teoretické, jednak v rovině praktické. Pokud jde o rovinu teoretickou, je třeba poznamenat, že doktrína se v minulosti zabývala různými koncepcemi odpovědnosti, jakož i různými koncepcemi příčinné souvislosti. Tyto koncepce, vyznačující se namnoze abstraktními konstrukcemi, musí disertant bezpodmínečně ovládnout, chce-li téma zpracovat úspěšně. Pro téma odpovědnosti je dále typický značný význam judikatury. Ten pramení z toho, že jednotlivé skutkové podstaty spojené v právu s odpovědností jsou v právních normách definovány na obecné úrovni, soudy však posuzují konkrétní případy za určitých (konkretizovaných) skutkových okolností. Bez orientace v této relevantní literatuře si rovněž nelze představit zdařilé zpracování tématu – jde tedy o faktor, který rovněž zvyšuje náročnost tématu na zpracování. Konečně je třeba upozornit, že institut odpovědnosti je (tak či onak) imanentní každému právnímu řádu a lze v něm tudíž sledovat a zkoumat také značný mezinárodní (nadmárodní) rozměr. Ten je v práci disertanta prezentován především na výkladech ohledně PETL. Na druhou stranu je třeba uvést, že téma odpovědnosti je v naší i zahraniční literatuře hojně traktované, takže lze čerpat ze široké palety zdrojů.

Hodnocení oponenta: Náročnost zvládnutí těchto teoretických otázek, jakož i prokázání znalostí judikatury z dané specifické oblasti, při čemž lze čerpat z bohaté literatury, jak monografické, tak časopisecké, domácí i zahraniční, odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu.

3. Formální a systematické členění práce

Systematické členění práce je vybudováno na osvědčeném principu od obecného k dílčímu. Práce má sedm kapitol (autorem nazvané jako „části“, k tomu srov. dále), k nimž je nutno přičíst úvod a závěr práce. V duchu zvoleného postupu autor počíná obecnými výklady k odpovědnosti (kap. 1), dále pak obecnými výklady k předpokladům vzniku odpovědnosti (kap. 2) a po té již začíná těžiště práce, kde se autor věnuje jednotlivým předpokladům vzniku odpovědnosti (v kap. 3 porušení právní povinnosti, v kap. 4 újmě, v kap. 5 příčinné souvislosti, v kap. 6 zavinění). V poslední, sedmé kapitole, se pak zabývá předpoklady odpovědnosti z hlediska českého právního řádu (v návaznosti na rekodifikované soukromé právo).

Formální členění práce do kapitol a dílčích podkapitol rovněž zvolené systematice plně odpovídá, což platí i o dílčím členění podkapitol na další vnořené úrovně textu. Rozbor těchto dílčích podkapitol by již byl nad rámec tohoto posudku. V obecnosti však lze konstatovat, že zvolené systematické a v návaznosti na to pak formální členění práce je přehledné a že nebyl opomenut žádný důležitý aspekt dané problematiky.

Z pohledu formálního členění práce na jednotlivé „části“ lze vznést určitou výtku, která je však uvedena dále v bodě č. 4 spolu s dalšími výtkami.

Hodnocení oponenta: Systematika práce odpovídá požadavkům, které jsou kladeny na práce tohoto druhu, a to ohledně logické stavby, hloubky zpracování tématu i použitých právně-hermeneutických metod. Zvolená systematika a v návaznosti na ni též formální členění práce dokládají, že disertant je schopen systematického a koncepčního přístupu ke zkoumané problematice a zároveň je schopen své poznatky systematicky, logicky provázaně a při tom přehledně sdělit čtenáři.

4. Vyjádření k práci

Jak již bylo uvedeno výše, téma práce je aktuální a skýtá dobrý potenciál k tvůrčímu rozvinutí, zejména pokud jde o nové, výše naznačené, souvislosti. Konfrontuje-li se však potenciál tématu s vymezením cíle práce, takové ambice zdaleka autor nemá. *„Cílem této práce je zabývat se jak vymezením samotného pojmu odpovědnosti jako základní kategorie, (...), jakož i jednotlivými předpoklady, při jejichž současném naplnění odpovědnost vzniká. Zevrubnému zkoumání budou tudíž podrobeny, jak pojem odpovědnosti, tak systémy odpovědnosti, jimiž rozumím komplexy předpokladů v souhrnu vedoucích ke vzniku odpovědnosti. Následuje zkoumání jednotlivých předpokladů vzniku odpovědnosti. Představena by měla být, jednak teoretická rovina jednotlivých možných teoretických konstrukcí, jednak praktická rovina. V praktické rovině se pokusím o demonstraci vlivu jednotlivých teoretických řešení na myslitelné skutkové případy. To vše v rámci vymezeného tématu, tedy se zaměřením na odpovědnost za újmu, jakožto zásadní druh občanskoprávní odpovědnosti. Dílčím úkolem bude snaha o vyhledání případných sporných bodů právní úpravy, či problémů, jejichž řešení si vyžaduje praxe, ale tyto nejsou právem řešeny, s tím, že následně se přirozeně pokusím o nalezení správného řešení, nebo alespoň předložení jedné z možných variant přístupu.“*

Nelze se pak ubránit dojmu, že autor předloží práci ryze deskriptivní, popisnou. Vždyť neformuluje žádné výchozí hypotézy, které by chtěl ověřit či vyvrátit, nedává si žádné výzkumné úkoly (při tom se nabízí mnohé: např. hypotéza, zda lze aktuální koncepci odpovědnosti a jejích předpokladů v OZ považovat za nosnou i do budoucna – v souvislosti s umělou inteligencí, autonomně řízenými vozy atd.). Zde je ovšem třeba konstatovat, popisnost práce naznačená v jejím úvodu je autorem rozmělněna alespoň tím, že se autor snaží průběžně, napříč prací, vyjadřovat své názory na probíranou dílčí problematiku (např. 15, 16, 17, 21, 24, 26, 29, 30, 38, 39, 40, 41, 44, 46, 47, 49, 50 a další a v závěru). Rovněž je třeba dodat, že aniž to autor dopředu indikoval v úvodu práce, přeci se nakonec zabýval otázkami koncepčními, např. pokud jde o pojetí odpovědnosti jako hrozby sankcí nebo jako sekundární právní povinnosti, při čemž i k těmto otázkám vyjádřil svá vlastní stanoviska (zde např. s. 18 a v závěru na s. 124).

Kladně lze rovněž hodnotit, že autor své obecné úvahy, průběžně konfrontuje s PETL, což v práci představuje jistou přidanou hodnotu, která zaslouží pozitivního hodnocení.

Konečně kladně hodnotím podrobnost, s jakou autor zpracoval zejména problematiku jednotlivých předpokladů vzniku odpovědnosti za újmu/škodu. Je zřejmé, že autor se snažil proniknout skutečně do hloubky tématu. Svědčí o tom ostatně také poznámkový aparát, který čítá 413 opoložek, což je při výše uvedeném rozsahu práce spíše nadprůměrné.

K práci lze však uvést také některé výtky. Předně autorovi musím vytknout jistý (dílčí) nesoulad mezi názvem práce a jejím obsahem. Podle názvu se autor hodlá zabývat předpoklady odpovědnosti za *škodu*, v práci se však zabývá nikoliv škodou, jako majetkovou újmou, nýbrž *újmou* obecně (srov. zejm. název a obsah kap. 4).

Další výtku je třeba učinit ke způsobu práce s PETL. Ač konfrontaci napříč prací s PETL hodnotím kladně, nemohu se ubránit dojmu, že jde o konfrontaci spíše povrchní. Ohledně PETL existuje obsáhlá literatura renomovaných autorů (Koziol, Magnus, Zimmerman a další), s níž autor vůbec nepracoval. Tuto výtku zobecňuji na způsob práce se zahraniční literaturou vůbec – autor pracoval pouze se dvěma (!) cizojazyčnými publikacemi, což je vzhledem k požadavkům kladeným na disertační práce v současné době povýtce málo. A to tím spíše, jak již bylo naznačeno výše, jde o téma, které má mezinárodní (či přinejmenším evropský) rozměr.

S předchozím bodem souvisí také skutečnost, že práce neobsahuje ucelenější a hlubší komparaci s vhodnou zahraniční právní úpravou. Autor pouze místy odkazuje na BGB (to celkem na 8 stranách, a sice na s. 31, 51, 72, 96, 99, 105, 107, 109) či na ABGB (na 15 stranách, a to s. 24, 60, 61, 63, 75, 76, 88, 93, 96, 100, 101, 104, 105, 113, 123; zde ovšem zčásti spíše v historických konotacích).

K PETL ještě upozorňuji, že autor mohl čtenáři alespoň stručným exkurzem přiblížit vznik a hlavní cíl tohoto dokumentu. Autor s PETL pracuje tak, že automaticky u čtenáře tyto znalosti předpokládá. To je však ve srovnání s výše uvedenými výtkami již jen výtku drobná.

K systematické a formální stránce drobou výtku ohledně dělení na kapitoly a části. Logika tohoto členění je zpravidla taková, že část knihy obsahuje několik kapitol s určitým jednotícím prvkem. Např. učebnice o rodinném a dědickém právu má dvě části (právo rodinné, právo dědické) a v jejich rámci pak jsou jednotlivé kapitoly, rovněž tak typicky učebnice o právu závazkovém mívají část obecnou a zvláštní apod. Autor se však z této ustálené konvence vychánil, když každou jednotlivou kapitolu označil za samostatnou část práce. Toto vychálení se z ustáleného konceptu částí a kapitol je o to markantnější, že sám autor v úvodu na s. 10 naznačil, že jeho práce fakticky dvě části má, a to část obecnou a pak část věnovanou právní úpravě *de lege lata*.

Po jazykové a stylistické stránce lze práci považovat za standardní, byť i z tohoto pohledu lze autorovi vytknout některé drobnosti. Tak např. ne vždy dobře zvládnutá interpunkce (např. s. 1 první věta, s. 9 v pozn. pod čarou před spojkou nebo), jindy jsou v textu neúplné věty, kterým chybí přísudek (např. s. 97 uprostřed – „Jak bylo rozebráno podrobně výše.“; s. 124 „Pokud jde o další výsledky práce týkající se obecně problematiky odpovědnosti.“).

Na pomezí formální a věcné připomínky stavím výtku ohledně citace právních předpisů v jejich seznamu na s. 135. Slovní obrat „v platném znění“ je zavádějící – není jasné, k jakému dni jde o platné znění, není jasné, zda jde skutečně jen o platné (ale zatím nikoliv účinné) znění. Z tohoto pohledu je vhodnější obecně užívaný obrat „ve znění pozdějších předpisů“ či uvedení konkrétního data, k němuž autor s právními předpisy pracoval.

Lze tedy uzavřít, že autor předložil práci standardní práci, která vyniká především z hlediska hloubky zpracování tématu (určitých pasáží), avšak zároveň jí lze vytknout výše uvedené nedostatky věcné a rovněž drobné nedostatky formální. Domnívám se však, že výše uvedené vady nesnižují kvalitu práce natolik, aby nebylo možno práci k obhajobě doporučit.

Na základě uvedeného práci k obhajobě doporučuji.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Cíl práce (srov. již výše) autor splnil. Pro veškeré jeho závěry lze nalézt oporu v textu práce.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Autor při zpracování tématu postupoval samostatně. Kontrola shod provedená v systému Theses.cz generuje dokument čítající 1.806 stran, nalezeno bylo 48 dokumentů obsahujících shody. Míra shody však v žádném dokumentu nepřesahuje 5%. Nakolik je v lidských silách takto obsáhlý dokument prostudovat, lze konstatovat, že nalezené shody se týkají povětšinou názvů právních předpisů či citací zákonných textů či citací judikatury, které logicky musí být shodné. Na základě uvedeného dokumentu tedy nelze učinit závěr o tom, že by disertant nepostupoval při tvorbě práce <i>lege artis</i>.
Logická stavba práce	Logická stavba práce je standardní, podrobnosti a některé výtky již výše.
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	Autor pracuje se zdroji řádně a na citovanou literaturu průběžně odkazuje. K obsáhlosti poznámkového aparátu srov. již výše. Seznam zdrojů je přehledný. Vyplývá z něj, že autor pracoval s cca 25 publikacemi publikacemi, z toho dvě jsou zahraniční a rovněž tak s judikaturou (cca 30). Výtku zejména k nedostatečnosti zahraničních zdrojů srov. již výše. Rovněž tak práce s tuzemskými zdroji je na spodní hranici akceptovatelného – jak bylo uvedeno výše, jde o téma, kterému je v doktríně věnována značná pozornost. Úroveň práce se zdroji je ještě dostačující pro práce tohoto druhu.
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Autor téma zvolené v názvu disertační práce zpracoval co do podrobnosti způsobem odpovídajícím požadavkům na práce tohoto druhu, k podrobnosti zpracování srov. již výše. Lze tedy uzavřít, že autor zvolené téma zpracoval a vyčerpал dostatečně.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Úprava práce je po formální stránce přehledná. Velikost písma i jeho rozpal je standardní, počet úhozů pravděpodobně převyšuje průměrnou normostranu. Součástí práce nejsou grafy ani tabulky. K některým formálním nedostatkům srov. již výše. Lze uzavřít, že úprava odpovídá požadavkům kladeným na práce tohoto druhu.
Jazyková a stylistická úroveň	Jazyková a stylistická úroveň práce je standardní, odpovídající požadavkům kladeným na práce tohoto druhu.

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

- Jaké hlavní rozdíly disertant identifikuje mezi českou úpravou na straně jedné a úpravami v SRN a v Rakousku na straně druhé, jednak pokud jde o koncepční pojetí odpovědnosti, jednak pokud jde o předpoklady vzniku odpovědnosti. Považuje autor z pohledu *de lege ferenda* současnou úpravu odpovědnosti a předpokladů jejího vzniku za dostačující, nebo bude třeba ji do budoucna modifikovat vzhledem k moderním fenoménům, jako je umělá inteligence či systémy autonomního řízení dopravních prostředků?

Doporučení/nedoporučení k obhajobě	práce	Práce prokazuje, i přes výše uvedené nedostatky, že disertant je schopen a připraven k samostatné činnosti v oblasti výzkumu nebo vývoje nebo k samostatné teoretické činnosti. Z tohoto důvodu práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.

V Praze dne 22. 07. 2019

Doc. JUDr. Ondřej Frinta, Ph.D.
oponent disertační práce